

VOLLEDIG UITGEHOLD!

2011 was het een jaar waarin we 40 jaar Natuurpunt Oost-Brabant succesvol gevierd hebben met o.a. stuk voor stuk druk bijgewoonde mijlpaalactiviteiten. Hierbij viel telkens opnieuw op hoe ons model van vrijwillige aankoop van natuurgebieden en het beheer van natuurgebieden met vrijwilligers écht het verschil maakt voor de biodiversiteit en het creëren van duurzame natuur voor iedereen. En telkens glunderende gezichten bij onze medewerkers en het publiek.

Wat een contrast met alle slopende beleidsprocessen van de afgelopen jaren! Zowel in het proces om te komen tot de zgn. instandhoudingdoelstellingen (IHD) voor de Europese Natura 2000 gebieden, als bij het afbakeningsproces van de natuurlijke en agrarische structuur ('AGNAS') in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) blijft men hangen op het niveau van een eindeloze 'praatbarak'. Waar de meeste deelnemers van de 'belangengroepen' alles te berde brengen om vooral niet te komen tot de hoognodige instandhoudingdoelstellingen voor de natuur, maar wel voor de instandhouding van alle huidige en mogelijk nog toekomstige profijt. Hoed af voor de vertegenwoordigers van onze afdelingen in het 'Bovenlokaal overleg' ('BOLOV', aan ronkende termen ontbreekt het niet...) die de ellenlange vergaderingen en dikwijls veel onbegrip moeten doorstaan. Blijven volhouden is de boodschap.

Het is duidelijk dat deze weg momenteel niet tot de vereiste doorbraken leidt. Nogmaals: als je dit afzet tegen de resultaten van ons reservatenmodel, dan is het duidelijk dat dit laatste én efficiënt én effectief is. Hier is het resultaat wel een voor mensen onmiddellijk toonbare en beleefbare natuur, vol van biodiversiteit. En veel sneller dan via de breed uitgesmeerde overlegprocessen die vooral weerstanden, machinaties, polarisering en profileringdrang in gang zetten. Met politieke besluiteloosheid tot gevolg.

Het ondertussen mislukte Ruimtelijke Uitvoeringsplan (RUP) voor de afbakening van extra (planologisch/juridisch) natuurgebied in het kader van de 'AGNAS' (zie boven) in de 'Melsterbeek & Getevallei' tussen Zoutleeuw en Halen heeft bewezen dat deze manier van aan 'ruimtelijke ordening' doen ondertussen volledig uitgehold is. Natuurgebied afbakenen op papier, komt

Natuur.reservaten: garantie voor duurzame natuur, efficiënt, goedkoop en op vrijwillige basis.

Een zee van gevlekte orchissen in Vorsdonkbroek. Foto Luc Vervoort

er vervolgens op neer dat alle natuurwaarden buiten de groene lijntjes als 'zonevreemd' worden beschouwd! Terwijl die vallei nu nog als één doorlopend en aaneenhangend vallei-ecosysteem functioneert met waterberging en ruimte voor de rivier, in een landschappelijke en ecologische eenheid en van oudsher verweven met een aan (nat) valleigebied aangepast landbouwgebruik. Na de planologische 'afbakening' krijgt men enerzijds een klein (en duurbetaald, zie verder) 'natuurgebied' en voor de rest een 'herbevestigd agrarisch gebied' waar alles moet mogelijk zijn en alle 'hinder' van natuur mag worden weggewerkt. Plots wordt dan elke overstrooming, elk kwelgebied, elke houtkant, elke rietkraag... iets dat indruist tegen deze bestemming. Deze opdeling van valleien was zeker niet de bedoeling van de gewestplannen uit de 70er jaren, waar de bestemming 'landschappelijk waardevol agrarisch gebied' erkenning wilde geven aan de toenmalige realiteit van een voor een vallei typische verweving van natuur, landbouw, populierenplantage enz...

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen heeft nog steeds niet gebracht wat er van verwacht werd en wat er voor natuur zo hoognodig is. Zoals het proces van afbakening van de beloofde 38 000 hectare natuur en 10 000 hectare bos nu verworden is, zou het neerkomen op een segmentering en compartimentering van de vallei, en de insnoering van de natuur in enkele afgebakende gebieden. Waarvoor bovendien ook letterlijk een te hoge prijs dreigt betaald te worden. Door een nieuw besluit van de Vlaamse regering zou er zowel een hoge 'kapitaalsvergoeding' aan de eigenaars als een 'opbrengstderving' voor de agrarische gebruiker moeten uitbetaald worden. En dit enkel voor de verandering van een kleurtje op papier, zonder enige garantie voor een goed natuurbeheer! Van de huidige realiteit van extensief gebruikte percelen naar 'planologisch natuurgebied' zou enkel inhouden dat de 'nulbemesting' als enige wettelijke maatregel van kracht wordt. Voor de rest niets. Dezelfde (dure) 'bijkomende flankerende maatregelen' stelt de Vlaamse regering bvb ook voor ter compensatie van recent gescheurde graslanden in het 'Vlaams Ecologisch Netwerk' (VEN). Hierdoor was voor Natuurpunt het punt bereikt dat 'het sop de kool niet meer waard was' en het afbakeningsproces voor de Melsterbeek en Getevallei dan maar beter stilgelegd werd. De vergoedingen die in de Getevallei zouden uitgekeerd worden liggen zelfs hoger dan de prijs die Natuurpunt betaalt voor de verwerving en openstelling van natuurgebied. Aankoop, waardoor wel het duurzame beheer kan worden gegarandeerd.

En al dit gedoe voor een gebied waar de laatste jaren reeds 250 ha valleigebied werd aangekocht, zonder discussie en met een groot maatschappelijk draagvlak. De segregatiebenadering in het huidige afbakeningsproces zal er nooit toe leiden om de doelstellingen van ruimtelijke kwaliteit zoals opgenomen in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen met in totaal 125 000 ha 'natuurkerngebied' van het Vlaams Ecologisch Netwerk en 150 000 ha 'natuurverwevingsgebied' te realiseren.

Het huidige afbakeningsproces houdt enkel de hectaredoelstellingen van de ruimtebalans uit het structuurplan voor ogen (alhoewel de 150 000 ha natuurverwevingsgebied ondertussen vergeten schijnen te zijn...), maar is niet meer ingebed in de doelstellingen van 'ruimtelijke kwaliteit' als basisuitgangspunt van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Integendeel, we glijden pijlsnel af naar een houding die natuur buiten de natuurgebieden als 'zonevreemd' ziet en biodiversiteit en voorkomen van fauna en flora buiten de natuurgebieden ongewenst maakt. Dit is zelfs fundamenteel in tegenstrijd met de uitgangspunten van het decreet op het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. Daarin staat zwart op wit dat natuur bescherming en versterking behoeft doorheen het hele landelijk gebied. Paradoxaal zijn de meeste al lang beloofde beleidsinstrumenten in intenties blijven steken. Daarentegen zijn het vooral de beheerde natuurgebieden en de gestage uitbouw hiervan die de achteruitgang van de biodiversiteit nog enigszins hebben kunnen indijken en op heel wat plekken natuur hebben kunnen consolideren en versterken. Meer dan ooit is duidelijk dat vrijwillige aankoop van gebieden wél resulteert in echte natuur, de versterking van de biodiversiteit en de mogelijkheid om deze natuurgebieden mee in te schakelen in het riviersysteem voor natuurlijke waterberging, recreatief en agrarisch medegebruik... En niet enkel in een duur kleurtje op papier, zelfs duurder dan de aankoop ervan (ondanks dat de financiële inspanning daarvan voor een vrijwilligersvereniging wel heel zwaar kan wegen). Dat die afweging maar eens gemaakt wordt in de terugkerende besparingsrondes die vooral in de aankoopsubsidies hebben gesnoeid! Meer dan ooit zullen we deze feiten moeten naar buiten dragen. De lijst van nieuwe 'focusactiviteiten' in dit tijdschrift stellen verschillende beheerde natuurgebieden opnieuw in de kijker als hotspots voor biodiversiteit, voor iedereen die het wil zien. Welkom aan iedereen.

*Hugo Abts
voorzitter Natuurpunt Oost-Brabant
Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap*